צדקה מ"ד צדקה אבל תכשיט יהבינן לה דלא ניחא ליה דתינוול [א]תא שמע [א]היבמה ג' חדשים הראשונים ניזונת משל בעלה מיכן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם עמד בדין וברח ניזונת משל יבם אמר לך שמואל למאי ניחוש לה להאי אי משום צררי לא מיקרבא דעתיה לגבה אי משום מעשה ידיה לא משתעבדא ליה תא שמע [ב ג]האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאת ואמרה מת בעלי רצתה ניזונת רצתה גובה כתובתה [ג]גירשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה הכא נמי כששמעו בו שמת ומאי שנא עד כדי כתובתה דאיהי היא דאפסידה אנפשה תא שמע [ג]כיצד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהרי בעלה חייב במזונות אלא כגון שהלך בעלה למדינת הים לותה ואכלה עמדה ומיאנה [ד]טעמא דמיאנה הא לא מיאנה יהבינן לה אמר לך שמואל הכא למאי ניחוש לה אי משום צררי צררי לקטנה לא מתפיס ואי משום מעשה ידיה קטנה לא ספקה מאי הוה עלה כי אתא רב דימי אמר מעשה בא לפני רבי בבית שערים ופסק לה מזונות לפני רבי ישמעאל בצפורי ולא פסק לה מזונות תהי בה רבי יוחנן וכי מה ראה רבי ישמעאל שלא פסק לה מזונות הא לא נחלקו בני כהנים גדולים וחנן אלא לענין שבועה אבל מזוני יהבינן לה א"ל רב שמן בר אבא כבר תרגמה רבינו שמואל בבבל כששמעו בו שמת א"ל פתריתו בה כולי האי כי אתא רבין אמר מעשה בא לפני רבי בבית שערים ולא פסק לה מזונות לפני רבי ישמעאל בציפורי ופסק לה מזונות א"ר יוחנן מה ראה רבי שלא פסק לה דהא לא נחלקו חנן ובני כהנים גדולים אלא לענין שבועה אבל מזונות יהבינן לה אמר ליה רב שמן בר אבא כבר תרגמה שמואל בבבל כששמעו בו שמת אמר ליה פתריתו בה כולי האי והלכתא כותיה דרב ופוסקין מזונות לאשת איש והלכתא כותיה דרב הונא אמר רב [ד]דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת ואיני עושה והלכתא כותיה דרב זביד בקוניא דאמר רב זביד [ה ו]הני מאני דקוניא [ז]חיורי ואוכמי שרו ירוקי אסירי ולא אמרן [ו]אלא דלית בהו קרטופני אבל אית בהו קרטופני אסירי: **מתני'** [ח]מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופירנס את אשתו חנן אומר איבד את מעותיו נחלקו עליו בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר דוסא בן הרכינס כדבריהם א"ר יוחנן בן זכאי [ח]יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי: **גמ'** [ט]תנן התם המודר הנאה מחבירו

עמד בדין וברח. בפרק החולץ (יבמות דף מא: ושם) פרש"י דוקא ברח אבל חלה הוא או חלתה היא לא משמע לפי דבריו דקנס הוא ותימה אם כן מאי קפריך הואיל ומשום קנס מתפרנסת ויש לומר דאי חיישינן כולי האי לגררי כלחיים שמואל לא היה לקונסו כל כך ור"ת פירש שמצא בירושלמי בריש אף ע"פ דברח לאו דוקא אלא ה"ה חלה דניזונת משלו וא"ת והא אמרינן חלה הוא או היא אינו מעלה לה מזונות לחד לישנא גבי הגיע זמן ולא נשאו יש לומר שאני הכא שהיה לו לכנוס מיד אחר הגעת הזמן אחר שלשה חדשים אבל התם כשהתחיל חליו לפני שהגיע זמן מאי הוה ליה למיעבד ומיהו קשה אי בחלה נמי מעלה לה מזונות אמאי אמרי' בסמוך דלא משעבדא ליה למעשה ידיה וי"ל דבחלה נמי קנסינן ליה משום דלא כנס מיד אחר שלשה חדשים ואחר שעמד בדין מיד ואם תאמר לפרש"י דמפרש דוקא ברח אבל חלה לא בפ"ק (דף ב.) דמיבעיא לן חלה מהו אמאי לא פשיט מהכא דאמרי' דוקא ברח אבל חלה לא וכל שכן הוא דהא הכא דאין לה מזונות אף על פי שפשע קצת שהיה לו לכונסה מיד אחר שעמד בדין אבל התם חלה קודם שהגיע הזמן מאי הוה ליה למיעבד דעל כורחין בהכי איירי דאי חלה הוא אחר כך פשיטא דאין להפסידה וליכא למימר דיבמה שאני דלאו אגידא ביה כולי האי כמו ארוסתו ואינה עומדת כל כך לכונסה לא מיחייב מזונות כולי האי ומיהו קשה לפירוש רש"י דעל כורחין מוקי האי ברח שלא מחמת מרדין אלא מחמתה דאי לאו הכי היינו חלה ואם כן מאי קפריך הכא למ"ד אין פוסקין מזונות לאשת איש הרי הכא לא שייך התפסת לגררי הואיל ומחמתה ברח:

הני מאני דקוניא. פי' בקונטרס פלומי"ר בלע"ז כלי חרס שמתיכין לתוכו עופרת ואין נראה לר"ת דבזבחים פרק איזהו מקומן (דף נד.) גבי עשיית מזבח תניא מביא סיד וקוניא (ב) וממחה ושופך הוה ליה למימר אבר שהוא לשון ברייתא ועוד אמר רבי מדמסיק עלייהו בפ"ב דמסכת ע"ז (דף לג: ושם) ובפרק כל שעה (פסחים דף ל: ושם) משום דמגרפי פירוש שמעורב בהם גריף שקורין אלו"ס בלע"ז על כן נראה כדפירש הערוך (ט) דקוניא היינו כלי חרס המחופה בהתכת זכוכית ולהכי מסיק עליה דמגרפי משום דזכוכית תחילת ברייתו מן החול וכאותו חול מעורב גריף ולהכי בלעי וכן מורה רבינו תם באותם פלומי"ר שלנו שמתיכין לתוכן עופרת אין נאסרין ביו"כ יותר משאר כלי חרס ועוד מדקדק ר"ת אף אם היה כולו מעופרת לא היה נאסר ועכשיו שאין בו אלא עופרת מעט יאסר אבל בהתכת זכוכית ניחא דאפי' כולן של זכוכית אינו נאסר לפי שנתבשל היטב ואינו נבלע אבל קוניא לא נתבשל כל כך ובלע טפי: **ירוקי.** פירש בקונטרס לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך ולא משום דאיצטריך למיפסק הלכה כרב זביד לענין חמץ בפסח דהא מרימר דפליג עליה ושרי ירוקי דוקא לענין יין נסך אבל לענין חמץ בפסח מודה דאסירי אפי' חיורי כדאיתא בהדיא בפ' אין מעמידין (ע"ז דף לג:) ומפרש התם טעמא דתשמישו בחמין:

חנן אומר איבד מעותיו. ליכא לאקשויי מהא דקיימא לן (לעיל פ.) היורד לתוך שדה של חבירו ונטעה שלא ברשות דשמין לו כאריס ולבונה חורבתו של חבירו דנותן לו מה שההנהו (ב"מ קא. ע"ש) דהתם השבח בעין הוא ודין הוא שיטול אבל הכא לא השביח לו שום שבח נכסים אלא שהצילו מגביית בעל חובו ולא מידי יהיב ליה והוה כמבריח ארי מנכסי חבירו דאע"ג דמהנה אותו לא מתחייב מידי כדמסיק בנדרים באין בין המודר (דף לג:) וא"ת הא אמרי' בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף צג:) שומר חנם שהיה לו

צדקה. אין ב"ד פוסקין צדקה לעניים מנכסיו בזמן שאלו בני העיר פוסקין עליהן צדקה: **תכשיט.** בשמים להתקשט בהן אשתו: **שלשה חדשים הראשונים.** שאינה יכולה לא להנשא ולא להתייבם ניזונת משל בעלה: **עמד בדין.** ואמרה לו כנוס או חלוץ: **רצתה ניזונת כו'.** שהאשה נאמנת לומר מת בעלי ותינשא וכשם שנאמנת לינשא כך נאמנת ליטול כתובתה כדאמרינן במסכת יבמות (ה) מספר כתובתה נלמד לכשתנשאי לאחר תטלי מה שכתוב ליכי: **מתפרנסת והולכת כו'.** כתובה לא גביא שמא לא גירשה ובגירושין לא האמינוה אבל מזוני יהבינן לה ונפרעין כתובה ממה נפשך אם גירשה הרי נטלתן בכתובתה ואם לאו הרי הוא חייב במזונותיה: **איהי היא דאפסידה אנפשה.** שאמרה גרשני וגרושה אין לה מזונות. וכי תימא כיון (א) דשמעה שמת תגבה כתובתה יחד אין הכי נמי והאי דקאמר מתפרנסת והולכת אם אינה רוצה ליטול כתובתה דסבורה שמא לא מת ונוח לה ליטול בשם מזונות שאם יבא בעלה תהא כל כתובתה קיימת ומתפרנסת עד כדי כתובתה ותו לא יהבינן לה: **מאני דקוניא.** כלי חרס שמחפין עליהם עופרת שקורין פלומבלי"ר בלע"ז: **ירוקי אסירי.** לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך: **חיורי שרו.** לפי שהעופרת מחליק את החרס ואינו מניחו לבלוע. אבל הירוקים מעורב גריף שקורין אלו"ס בתוך העופרת והוא עז ומחלחל את החרס ובולע והכי אמרי' במסכת ע"ז (דף לג:) דמגרפי ובלעי: **קרטופנא.** ביקועי קריוויצ"ש בלע"ז: **מתני' חנן אומר איבד את מעותיו.** שלא אמרתי לך הלוהו ואני אפרע אבל אם הלוה את האשה מעות למזונותיה על מנת שתשלם לו הוא תובעה והיא תובעת הבעל וישלם כדאמר לעיל בממאנת ולוותה ואכלה ועמדה ומיאנה טעמא דמיאנה הא לא מיאנה משלם: **גמ'** שוקל

עין משפט
נר מצוה

כג א מיי' פי"ח מהל' אישות הל' טו סמג עשין מח טור ש"ע אה"ע סי' קס סעיף א:

כד ב מיי' שם הל' כד סמג שם טוש"ע שם סימן נג סעיף יז [וברב אלפס עוד פי"א דמכילתין דף קלא:]:

כה ג מיי' פכ"ד מהל' אישות הל' ה סמג עשין מח טוש"ע שם סי' קטו סעיף ה [וברב אלפס פי"א דמכילתין דף קכה:]:

כו ד מיי' פי"ב שם הל' יט סמג עשין מח ולאוין פא טוש"ע שם סי' ע סעיף א:

כז ה מיי' פי"ה מהל' חמץ ומצה הל' כה ופי"ז מהל' מאכלות אסורות הל' ג סמג לאוין עח וקמח טוש"ע א"ח סי' תנא סעי' כג וטוש"ע י"ד סי' קכ סעיף א:

כח ו ז מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סימן קלה סעיף ו:

כט ח מיי' פי"ב מהל' אישות הל' יט סמג עשין מח ולאוין פא טור ש"ע אה"ע סי' ע סעיף א:

תוספות רי"ד

ת"ש האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאה ואמרה מת בעלי רצתה ניזונית רצתה גובה כתובתה פי' שהאשה שאמרה מת בעלי נאמנת להנשא וכמו שנאמנת להנשא כך נאמנת ליטול כתובה כדאמרינן ביבמות בהאשה בש"א תנשא ותטול כתובה וכו' עד חזרו ב"ה להורות כב"ש וכמו שנאמנת לגבות כתובתה כך היא נאמנת על המזונות גרשני בעלי מתפרנסת והולכת עד כדי כתובתה פי' כשאומרת גרשני בעלי אינה נאמנת על הגירושין והלכך אינה יכולה לגבות כתובתה דשמא לא גורשה אבל מזונות אית לה ממה נפשך דאי גירשה כל כתובתה יש לה ואי לא גירשה יש לה מזונות כדין כל אשה שהלך בעלה למדינת הים ודוקא עד שיעור כתובתה אבל יותר משיעור כתובתה לא דהא אמרה גירשני שאין מזונות לגרושה. בשלמא למ"ד פוסקין מזונות לא"א שפיר פי' היינו דמתפרנסת עד כדי כתובתה ממה נפשך אי גרשה יש לה כתובה אי לא גרשה מזוני אית לה. אלא למ"ד אין פוסקין מזונות לא"א מאי איכא למימר פי' דילמא לא גירשה וא"א היא וכיון דאין פוסקין מזונות לא"א (איהי שקילא) [היכי שקלא] מזונות (א) פי' כששמעו בו שמת דממה נפשך גירשה כתובתה אית לה לא גירשה מזוני נמי אית לה. ומ"ט עד כדי כתובתה אפילו טובא נמי פי' דכיון ששמעו בו שמת הרי היא ככל אלמנה דעלמא ותתפרנס לעולם אפילו יותר משיעור כתובתה פי' דתנן כל זמן שהיא בבית בעלה גובה כתובה לעולם שאני הכא דאיהי היא דאפסידא אנפשה דאמרה גירשני בעלי פי' ואין לגרושה מזונות הלכך עד שיעור כתובתה שקלא ממה נפשך אבל טפי לא ומהכא מוכח דכל אלמנה דעלמא מתפרנסת והולכת לעולם אפילו יותר משיעור כתובתה והדר גביא כתובתה ולאפוקי ממ"ד שאין אלמנה יכולה ליקח מזונות יותר משיעור כתובה כדכתבי' לעיל בפ' אלמנה ניזונת: ת"ש כיצד אמרו ממאנת אין לה מזונות אי אתה יכול לומר ביושבת תחת בעלה שהרי בעלה חייב במזונותיה אלא כגון שהלך בעלה למדינת הים ולותה ואכלה ועמדה ומיאנה טעמא דמיאנה הא לא מיאנה יהבינן לה ושמואל הכא למאי ניחוש אי משום צררי צררי לקטנה לא מתפיש ואי משום מעשה ידיה התם קטנה לא ספקה ומהכא מוכח דמי שהלך בעלה למדינת הים ולותה ואכלה הבעל חייב לפרוע מה שלותה דדוקא ממאנת הוא דלית לה אבל אשה דעלמא אית לה ודכותיה אמרינן בפ' יש מותרות ומאי דאמרינן לקמן מי שהלך למדינת הים ועמד אחד ופרנס את אשתו הניח מעותיו על קרן הצבי דוקא בשפרנס הוא מאליו שלא אמרה לו אשתו הלויני והוא מאליו היה מספיק לה מזונות דאמרינן רצה לכבדה מאליו ואין הבעל חייב לפורעו אבל היכא דהיא אמרה לו הלויני והלוה לה כיון שע"ד הלוואה נתן לה חייב הוא לפורעו ומסיק תלמודא והלכתא

תוספות רי"ד (המשך)

פוסקין מזונות לא"א פי' ולסוף ג' חדשים הראשונים כדאמרן לעיל ובלא שבועה כחנן. והלכתא כרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה. והלכתא כותיה דרב זביד בקוניא דאמר רב זביד הני מני דקוניא אוכמי וחיורי שרו ירוקי אסירי פי' דמצרפי ואי אית בהו קרטופני כולהו אסירי פי' קערות של חרס מחופות בעופרת אוכמי וחיורי שרו לענין חמץ בפסח וגיעולי עובדי כוכבים ויין נסך. לפי שהעופרת מחליק את החרס ואינו מניחו לבלוע אבל הירוקים מעורב בהן צריף בתוך העופרת והוא עז ומלחלח את החרס ובולע ואי אית בהו קרטופני פי' בקעים וסדקים כלהו אסירי שדרך אותן הסדקים לבלוע החרס מתוכן ואין לו תקנה לעולם עי' בפ' אין מעמידין: **מתני'** מי שהלך למדינת הים ועמד א' ופרנס את אשתו חנן אומר אבד מעותיו נחלקו עלי' בני כהנים גדולים ואמרו ישבע כמה הוציא ויטול א"ר דוסא בן הרכינס כדבריהם אריב"ז יפה אמר חנן הניח מעותיו על קרן הצבי פי' חנן אומר אבד את מעותיו שהוא אומר לו רצונך היה לכבד את אשתי או משום כבודה או משום כבודי ולא ע"מ שתתבע אותה עשית אבל היכא דלותה ממנו כיון שבתורת הלואה נתן לה חייב לפרוע כדכתבינן לעיל והלכתא כחנן כדמסקינן לקמן בהלכות הפוסק מעות לחתנו: תנן התם המודר הנאה מחבירו

מסורת הש"ס

א) יבמות מא., ב) [תוספתא פ"ו], ג) [עי' תוס' ב"מ יז: ד"ה הואיל ותוס' לעיל פט: ד"ה יכול], ד) לעיל נח: ודף ע: פג. [ב"ק ח: ע"ש ב"מ מט: גיטין עז.], ה) ע"ז לג: פסחים ל., ו) [נדרים לג:], ז) שם לג., ח) [דף קח.], ט) [ערך קוניא].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה איהי וכו' כיון דשמעה: (ב) תוס' ד"ה הני וכו' סיד וקוניא וזפת וממחה:

לעזי רש"י

פלומבלי"ר [פלומי"ר]. לצפות בעופרת.
אלו"ם. אלום.
קירוויצ"ש [קריבצי"ש]. סדקים.

מוסף רש"י

דלא ניחא ליה דתינוול. אע"פ שלא גוה בלכתו, עבדינן (לעיל מח.). **היבמה שלשה חדשים הראשונים.** שאינה יכולה להנשא מחמת בעלה, נזונת משל בעלה. שכן כתב לה את תהא יתבא בביתי ומתזנא מנכסי כל יומי מיגר ארמלותיך, **מיכן ואילך אינה ניזונת לא משל בעלה ולא משל יבם.** ואינה דומה לשאר אלמנה, דהתם כל זמן שלא נשאת לאחר ואומרת מחמת פלוני בעלי שכבודו גדול עלי, יש לה מזונות, אבל הכא אגידא ביבם, לפיכך אין לה על נכסי בעל מזונות ולא משל יבם עד שתכנס לחופה (יבמות מא.). **עמד בדין.** שתבעתו בדין או כנוס או פטור וברח, נזונת משל יבם. דקנסינן ליה (שם). **יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונת.** מפלך, ואיני עושה. לך כלום אלא לעצמי (לעיל נח:). איני ניזונת משל בעלי ואיני עושה לו מלאכה, דכי תקון רבנן מזוני להנאתה תקון, ומנין דלא ספקה במעשה ידיה ואחר כך תקנו מעשה ידיה לבעלה משום איבה. הלכך יכולה לומר אי אפשי (גיטין עז.). אני איני צריכה לכך, מעונגת אני ולא אפשי לעשות מלאכה, אמנא לי מזונות, או יש לי אומנות יקרה יתר על כדי מזונותי (לעיל פג.). **מאני דקוניא.** פלומי"ר בלע"ז ושל חרס הוא וטוח באבר (פסחים ל: וכעי"ז ע"ז לג:). **ירוקי אסור.** שפוין מקרקע שתופרים ממנה גריף, אלו"ס בלע"ז, והוא עז ובולע לעולם (פסחים שם וכעי"ז ע"ז שם). **קרטופני.** בקעים וסדקים (ע"ז שם).

א) נ"ל היכי שקלא מזונות ותשני דהכא נמי כששמעו בו שמת פי' דהמ"נ יכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com